

**การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร**
**PARTICIPATIVE MANAGEMENT AND GOOD GOVERNANCE OF SCHOOLS UNDER
THE OFFICE OF SAMUTSAKHON EDUCATIONAL SERVICE AREA**

เกษมศรี จาตุรพันธ์¹
ศิริชัย ชินะดังกูร²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร 2) ธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 22 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 88 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ สวอนสเบิร์ก (Swansburg) กับธรรมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและแยกพิจารณาในแต่ละด้าน
2. ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและแยกพิจารณาในแต่ละด้าน
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Abstract

The purposes of this research were to determine 1) participative management by administrator of schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, 2) good governance of schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, and 3) the relationship between participative management and good governance of schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area. The samples were 22 schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area. The respondents from each school were the director, assistant director, and 2 teachers with the total of 88. The instrument was a questionnaire about participative management based on Swansburg concept and good governance based on the Regulation of Prime Minister's Office. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product – moment correlation coefficient.

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
² อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The findings of the research were as follows :

1. participative management of schools administrators under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, as a whole and as an individual, was at a high level.
2. good governance of schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, as a whole and as an individual, was at a high level.
3. participative management and good governance of schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, as a whole and in pair, was found correlated at .01 level of significance.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดหลักการไว้อย่างชัดเจนว่าจะยึดหลักการมีส่วนร่วม เป็นสำคัญ รวมทั้งยังให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพการศึกษา เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีหมวด 6 ว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาเป็น การเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วย 5 มาตรา รวมทั้งกำหนดให้มีการตั้ง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อทำหน้าที่ประเมินคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาทั่วประเทศ โดยมุ่งหวังว่าจะทำให้สามารถยก ระดับคุณภาพการศึกษาของไทยทั้งระบบ จากบทบัญญัติดังกล่าว ส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพ การพัฒนาสถานศึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานของการบริหารแบบ มีส่วนร่วม ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการบริหารการศึกษา ของประเทศ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัย ความร่วมมือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและนักเรียน การมีส่วนร่วมถือว่าเป็นหลักสำคัญ ในการจัดการศึกษา ซึ่งหมายถึง การที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทุกขั้นตอนของโรงเรียน บุคลากรจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมใน การวางแผน การกำหนดนโยบายโดยการจัดทำแผนปฏิบัติ ราชการเพื่อให้เป็นหลักในการปฏิบัติและการบริหารอย่างมีคุณภาพ โปร่งใส ยุติธรรม ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งจะต้องผสมผสานกัน เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้บริหารงานโรงเรียน ซึ่งเป็น นิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามสถานศึกษาและเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินกิจการของสถานศึกษา พึงต้องยึดหลักคุณธรรม หลักนิติธรรมในการปฏิบัติงานเพื่อให้ ผู้ร่วมงานเชื่อถือและยอมรับ จากการที่รัฐกำหนดให้มีมาตรฐาน ด้านคุณธรรมของข้าราชการ มีการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ วิธีการบริหารงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ มีการนำระบบบริหาร

กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (good governance) มาเป็น แนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้ทั้งภาครัฐภาคธุรกิจเอกชน และประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ระบบบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือ ธรรมาภิบาล นับเป็นมิติ ของกระบวนการใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบ ที่สำคัญคือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะ ที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพสูง ตามที่ประชาชนต้องการสนับสนุน ให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีคุณภาพด้วยระบบ “ธรรมาภิบาล” จึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ หรือเอกชน ที่ต้องอาศัยการปรับตัวและเตรียมความพร้อม ของประชาชน และผู้บริหารในทุกระดับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจ ที่จะศึกษาถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กับธรรมาภิบาลในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาว่ามี มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะสามารถนำไปเผยแพร่ให้กับผู้เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจนำไปเป็นข้อมูลในการส่งเสริมการบริหารจัดการ สถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลซึ่งจะก่อให้เกิดระบบ การบริหารจัดการที่ดีต่อไปปัจจุบันสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 35 เมื่อสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคลสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีหน้าที่ รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อทราบธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมี ส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ สวอนสเบิร์ก (Swansburg) ประกอบไปด้วย การไว้วางใจกัน ความผูกพันที่จะปฏิบัติ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และธรรมาภิบาลของสถานศึกษาผู้วิจัยใช้แนวคิดของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครูแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบกำหนดตัวเลือกไว้ให้ (check list) จำนวน 6 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับ 1. เพศ 2. อายุ 3. สถานภาพ 4. ระดับการศึกษา 5. ตำแหน่งหน้าที่ 6. ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวความคิดของ สวอนสเบิร์ก (Swansburg) ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามของ สมใจ ศรีเอี่ยม จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความเป็นธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งสร้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามของ ไพศาล ตั้งสมบูรณ์ จำนวน 40 ข้อ

แบบสอบถามในตอนี่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของไลเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อดำเนินการถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอให้ออกหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากแต่ละสถานศึกษา

2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่บัณฑิตวิทยาลัยออกให้ส่งไปยังแต่ละสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ใน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยขอให้แต่ละสถานศึกษาส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ และบางแห่งผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามทั้งหมดกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยพิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ซึ่งมีความสมบูรณ์ครบทุกฉบับ
2. นำแบบสอบถามมาตรวจรวบรวมคะแนน
3. ลงรหัสข้อมูล นำไปคำนวณค่าสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้สถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 แสดงว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา หรือธรรมาภิบาลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 แสดงว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา หรือธรรมาภิบาลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 แสดงว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา หรือธรรมาภิบาลของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 แสดงว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา หรือธรรมาภิบาลของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 แสดงว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา หรือธรรมาภิบาลของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กับธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 67.05 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 32.95 มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82 รองลงมา อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 และอายุระหว่าง 21 - 30 ปี น้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 15.91 สถานภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 73.86 รองลงมาคือ โสด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 26.14 ระดับการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 56.82 รองลงมา ระดับปริญญาตรี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 35.23 และระดับสูงกว่าปริญญาโท น้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.95 ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และตำแหน่งครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี มากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 รองลงมา ประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 26.14 และประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี น้อยที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 20.45

ตอนที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การไว้วางใจกัน ($\bar{X} = 4.33$, S.D = 0.30) ความผูกพันที่จะปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.36) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.39) และความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ($\bar{X} = 4.10$, S.D = 0.39) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวม

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.10$, S.D = 0.22) หลักความมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.08$, S.D = 0.32) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.96$, S.D = 0.38) หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.95$, S.D = 0.33) หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.89$, S.D = 0.38) และหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.87$, S.D = 0.22) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ในการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ในแต่ละด้านพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร กับธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ทั้งในภาพรวมและรายคู่ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายคลึงกันทุกคู่

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การไว้วางใจกัน ความผูกพันที่จะปฏิบัติ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ตามลำดับสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการบริหารงานของผู้บริหารสมัยใหม่มีความทันสมัยและเปิดกว้างในการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ตามนโยบายและแนวทางที่กำหนดร่วมกันในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีเวียง พันทะมนต์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการของข้าราชการครูโรงเรียนเพื่อถอนุสรณ์ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการของข้าราชการครูโรงเรียนเพื่อถอนุสรณ์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นขั้นตอน มีส่วนร่วมในระดับมากทั้ง 4 ตอน โดยเรียงระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่ ขั้นตอนที่ 2 ขึ้นวางแผน รองลงมาเป็นขั้นตอนที่ 1 ขึ้นก่อนวางแผน

ขั้นตอนที่ 4 ขึ้นประเมินผล และขั้นตอนที่ 3 ขึ้นนำแผนไปปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสไมเลอร์ มาร์ค เอ ลาซาร์ส เวอร์จิเนีย และบราดี คอนเซอร์สจิ้น ได้ศึกษาผลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาในเมือง มิดเวสต์เทิร์น ปี 1990 ถึงปี 1994 ผลการวิจัยพบว่า (1) การให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับการพัฒนาในทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน (2) ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกของการเปลี่ยนแปลงองค์การ กับการพัฒนาทางวิชาการ มีผลน้อยกว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจมีผลในทางลบหรือทางบวกกับผลการเรียนของนักเรียน และ (3) มีความแตกต่างอย่างมาก ระหว่างความสัมพันธ์ของกลไกการเปลี่ยนแปลง กับการพัฒนาทางวิชาการเมื่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน และความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คงที่

2. จากผลการวิจัย พบว่า ธรรมชาติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ตามลำดับสูงกว่า สมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก ธรรมชาติเป็นแนวทางการบริหารงานที่ผู้บริหารที่ได้นำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบกับแนวทางในการปฏิบัติในส่วนต่าง ๆ ล้วนสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร และครูผู้ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จึงทำให้ธรรมชาติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติกศักดิ์ ศรีสมพงษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารตามหลักธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ที่จัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นแตกต่างกันพบว่า ในภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 และผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 มีสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมชาติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ ทองคำ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมชาติในโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า 1) สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมชาติในโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ บริหารงานตามหลักธรรมชาติในระดับมาก 2) วิทยุ คุณวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์การบริหาร และขนาดโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนดำรงตำแหน่งอยู่มีสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมชาติในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมชัย สมท่า ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมชาติของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมชาติในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่าและหลักความโปร่งใส

3. จากการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร กับธรรมชาติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครทุกด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกสูงทุกคู่กับธรรมชาติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้านสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเป็นข้อปฏิบัติส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จึงทำให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครกับธรรมชาติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าหากระดับการปฏิบัติการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษามีมากก็จะทำให้การปฏิบัติตามหลักธรรมชาติมากขึ้นในลักษณะที่คล้อยตามกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดา บุญเดือน ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารการมีส่วนร่วม

ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการบริหาร การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมการบริหาร การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกตามประเภทของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกตามประเภทของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) 3) พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) 4) พฤติกรรมการบริหารด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน การจูงใจ การตัดสินใจ และการกำหนดมาตรฐานภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร กับธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกัน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษามากเท่าใดธรรมาภิบาลของสถานศึกษาก็จะมีในลักษณะคล้อยตามกัน

2. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้น เพื่อรับข้อมูลข่าวสารจากผู้ปฏิบัติหน้าที่มาเป็นข้อมูลในการประกอบการพิจารณาต่าง ๆ

3. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ข่าวสาร และสถานการณ์ต่างๆ ในสังคม เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม อันนำไปสู่ประสิทธิผลของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร เพื่อการปรับปรุงและการพัฒนาการบริหารให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

2. ควรมีการวิจัยว่าบทบาทของผู้บริหารด้านใดที่ส่งผลเกื้อกูลให้บุคลากรของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารของโรงเรียน

3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยอาจศึกษาโดยการทดลองกับโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนนำร่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2547.
- ไชยวัฒน์ กำภูและคณะ, **ธรรมาภิบาล : บทนำ** (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์น้ำฝน จำกัด, 2545), 25
- ไพศาล ตั้งสมบูรณ์, “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), 87.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542,” **ประกาศในราชกิจจานุเบกษา**, ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116, ตอนที่ 63 ง (วันที่ 10 สิงหาคม 2542): 15.
- สมใจ ศรีเอี่ยม, “การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 “(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), 110.
- Russell C. Swansburg, **Management and Leadership for Nurse Managers**, (Boston : Jones and Bartlett Publishes, 1996), 391-394.
- Sam Agere, **Promoting Good Governance : Principles, Practices and Perspective** (London :Commonwealth Secretariat, 2000), 25.

